

**Подойніцин Валерій Михайлович,**

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0001-8874-1222

## НАВЧАННЯ ЮРИДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ НАТО

*У статті проведено дослідження навчання юридичних консультантів (радників) і допоміжного юридичного персоналу НАТО, які сприяють і здійснюють юридичну підтримку командування військових і гуманітарних операцій Альянсу. Надана коротка характеристика навчальних закладів НАТО (Школи НАТО) і за межами Альянсу, які проводять навчання юридичних консультантів (радників), а також здійснено огляд навчальних програм, курсів та семінарів Шкіл НАТО. Крім того, викладено необхідні вимоги до юридичного персоналу, який залучається до участі у військових і гуманітарних місіях.*

**Ключові слова:** НАТО, Альянс, юридичні консультанти, радники, Школи НАТО, Юридична спільнота НАТО.

Юридичні консультанти (радники) або скорочено – юрисконсульти проводять свою діяльність під егідою організації – NATO Legal (Юридична спільнота НАТО – авт.). Юридична спільнота об'єднує 58 юридичних бюро НАТО, розташованих у 22 країнах та укомплектованих цивільними та військовими юристами, які надають юридичні консультації або проводять юридичну експертизу для військових фахівців і цивільного персоналу НАТО.

Залежно від місії НАТО юридичні радники можуть працювати над міжнародним публічним правом, міжнародним приватним правом, адміністративним правом, правом інтелектуальної власності, законодавством збройних конфліктів та військових операцій, правовими відносинами з країнами перебування, правом щодо кіберзахисту, повітряним, космічним законодавством та законодавством про закупівлі.

Зі збільшенням оперативного розвитку НАТО зростає потреба і у збільшенні персоналу оперативних командувань. Зважаючи на середовище для тренувань та навчань юрисконсультів, основний принцип можна сформулювати таким чином “тренуватися так, як ти будеш битися”. Для цього юридична спільнота НАТО розробила та впровадила підхід до навчання максимально реалістичний, тобто як юридичні радники будуть фактично діяти в операціях (місіях). Потрібно використовувати будь-яку можливість для підвищення оперативної ефективності юрисконсульта [1].

Щодо необхідної освіти – до всіх членів Юридичної спільноти НАТО застосовуються такі вимоги:

випускник юридичного факультету або національного еквіваленту для юридичних консультантів;

наявність сертифіката юриста або національного еквівалента для юридичних радників; також є:

курси орієнтації офіцерів НАТО;  
курси офіцера-партнера НАТО або Орієнтаційні курси НАТО в школі НАТО Обераммергау;  
курси НАТО з удосконаленого оперативного права при Орієнтаційних курсах НАТО;

дворічне відвідування конференцій юрисконсультів НАТО;  
щорічне навчання з юридичних питань, яке необхідне для надання юридичних консультацій або підтримки багатонаціонального контингенту, що проводить багатонаціональні операції. Наприклад: міжнародне право, податкове та договірне право, юридична допомога;

щорічне навчання з неюридичних питань для підвищення загальних знань. Навчальні заклади НАТО і Ради Європи пропонують безліч курсів загально-військової освіти. Наприклад, оперативне планування.

До всього юридичного персоналу НАТО застосовують таку вимогу – навчання законодавству про збройні конфлікти за стандартом НАТО відповідно до STANAG 2449 [2].

Курси юридичних радників НАТО тривають один тиждень, на них навчають військових та цивільних юрисконсультів НАТО за програмою “Партнерство заради миру”. Курси проводять два рази на рік.

Курси оперативного права НАТО мають більш детальний характер і підходять для військових та цивільних юрисконсультів, які будуть працювати на підтримку операцій НАТО як у складі штаб-квартири Альянсу, так і під проводом НАТО. Ці курси проводять один раз на рік.

Школа НАТО Обераммергау регулярно організовує спеціальні курси та семінари з питань вивчення Закону збройного конфлікту, прав людини, а також законодавства щодо протидії кіберпіратству, шаріатського права та військових операцій. Школа НАТО має угоду про співпрацю з Міжнародним інститутом гуманітарного права в Сан-Ремо, Італія [3].

Оскільки Школа НАТО в Обераммергау є одним із провідних навчальних закладів НАТО, більш уважно розглянемо структуру і завдання цієї Школи. Ми оминемо історію школи до 1974 року, саме в цьому році розпочалося створення Школи в нинішньому вигляді.

12 серпня 1975 року Школа НАТО (SHAPE) була офіційно заснована як двостороння установа Сполучених Штатів Америки та Федеративної Республіки Німеччини. Командна група і спеціальний штаб Школи складається з: Комендант (керівник навчального закладу) здійснює контроль і нагляд за всіма елементами і діяльністю Школи НАТО в Обераммергау. Заступник коменданта також виконує функції начальника штабу, контролює і керує всією адміністративною, оперативною та допоміжною діяльністю. Старший сержант – командувач (керівник всіх сержантів Школи) консультує коменданта з питань, що стосуються рядового та сержантського складу. Він також керує рекреаційними службами Школи з метою підтримки морального духу і благополуччя співробітників і студентів.

Спеціальний персонал забезпечує підтримку, щоб Школа залишалася навчальним закладом світового рівня.

Академічне управління, очолюване деканом з академічних питань, відповідає за планування, координацію та реалізацію академічної програми на підтримку

пріоритетів і вимог Верховного головнокомандувача НАТО в Європі (SACEUR). Деканат спостерігає за всіма академічними процесами, забезпечуючи дотримання політики НАТО щодо освіти та індивідуального навчання.

Школа НАТО (SHAPE), скорочена назва NS (S), розташована в Обераммергау-Казерн, Обераммергау, Німеччина, була визначена штаб-квартирою Європейського командування США під операційним контролем Верховного комісара. Адміністративна та матеріально-технічна підтримка за необхідності буде надана американською армією в Європі (USAREUR).

Школа НАТО (SHAPE) надала унікальну можливість як для НАТО, так і для призначених на національному рівні офіцерів поліпшити їх здатність стримувати війну за рахунок підвищення обізнаності та готовності.

До 1978 року академічний портфель Школи НАТО (SHAPE) складався з чотирьох ключових кафедр:

орієнтація і підготовка штабних офіцерів, новопризначених у штаб-квартиру НАТО;

охопленість аспектів планування політики та гарантії застосування ядерної зброї НАТО;

ядерна, біологічна, хімічна зброя і способи захисту від неї;

електронна війна, навчання та інструктаж з оборонної електронної війни.

Школа НАТО також забезпечує навчання на курсах штаб-офіцерів та унтер-офіцерів правилам ведення бойових дій.

Школа НАТО надсилає мобільні навчальні групи до різних країн для проведення занять [4].

Також Школа НАТО Обераммергау проводить:

курси оперативного планування НАТО, необхідні для розуміння системи оперативного планування НАТО і застосування принципів оперативного мистецтва у всьому спектрі військових місій.

курси підтримки приймаючих країн. На них слухачі знайомляться із процедурами планування підтримки приймаючих країн, концепцією та організацією надання підтримки приймаючим країнам. Незважаючи на те, що ці курси не розроблені спеціально для юрисконсультів, але юридичний персонал, що працює у штаб-квартирі НАТО, має брати участь у навчанні.

курси цільового націлювання НАТО: навчання на них гарантує, що офіцери штабу розуміють цикл цільових застосувань сил НАТО, включаючи аналіз цілей, відбір, призначення та оцінку збитків від бою, а також обов'язки військових, що беруть участь у застосуванні сил.

курси цивільно-військового співробітництва. Є базовими і вдосконаленими курсами НАТО. Вони необхідні для юрисконсульта, який має намір брати участь у воєнних діях [5].

курси НАТО з контролю над озброєннями. Вони можуть зацікавити юрисконсульта, оскільки надають огляд відповідних зобов'язань щодо контролю над озброєннями [6].

Інші навчальні заходи.

Штаб оперативного командування союзників (SHAPE) і Командування трансформації союзників (ACT) забезпечують вивчення Законів збройного конфлікту (LOAC) та Правил ведення бойових дій (ROE) для різних аудиторій у

формі інструктажів та ігор. Підпорядковані Вищому штабу (SHAPE), зокрема Командування об'єднаних сил (JFC Brunssum) – м. Брюнсюм, Нідерланди, і Командування об'єднаних сил союзників (JFC Naples) – м. Неаполь, Італія, проводять таке навчання для командирів і старшого персоналу до того, як їхні підрозділи прибудуть у театр бойових дій.

Періодичні конференції та семінари, рекомендовані для участі юрисконсультів та юридичних працівників НАТО:

юридична конференція НАТО, яку проводять один раз на рік зі зміною місця розташування, як правило, навесні або на початку літа;

семінар з адміністративного права НАТО, який проводять восени в м. Монсі, Бельгія.

Розглянемо курси, семінари тощо, які не підпорядковуються НАТО.

Міжнародний комітет Червоного Хреста проводить конференції в партнерстві з іншими установами з різних аспектів міжнародного права, що стосуються біженців, та ін. [7]

Міжнародний інститут гуманітарного права, розташований у Сан-Ремо, Італія, проводить курси з міжнародного права, що стосуються біженців, тощо;

Курси в Учбовому центрі захисту від тероризму (COE-DAT) в Анкарі, Туреччина [8].

Німецький “Освітній центр Бундесверу для юрисконсультів та дисциплінарних адвокатів” для колег з країн НАТО та країн, що долучені до програми “Партнерство заради миру” (ПЗМ), проводить курси німецькою мовою і зосереджує увагу на праві збройних конфліктів та питаннях міжнародної безпеки [9].

Центр сухопутних бойових дій Warminster (м. Вармінстер, Великобританія) проводить курси оперативного права два рази на рік, які поєднують академічні та практичні заняття, що передбачають розуміння Закону про збройні конфлікти. Лекції проводяться від тактичного до стратегічного рівня [10].

Європейський центр досліджень безпеки Джорджа Маршалла, що знаходиться в Гарміш-Партенкірхені, Німеччина, проводить щорічні конференції та симпозіуми [11].

Генеральний юридичний центр та школа армії США, Шарлоттсвілл, штат Вірджинія. Школа JAG американської армії – це навчальний штаб JAG корпусу армії США. Він пропонує різноманітні курси, відкриті для іноземних студентів. Військові та цивільні юристи запрошуюються на двотижневий курс з оперативного права, який проводиться двічі на рік, тижневий курс “Правові норми”, шести-тижневий “Основний курс”, призначений для юристів, що вступають на військову службу, та десятимісячні “Вищі курси”, де студенти мають можливість отримати ступінь магістра з військового права. Установа сертифікована Американською асоціацією адвокатів. Крім того, пропонуються курси для військових суддів та адвокатів, за контрактом центр проводить навчання іноземців [12].

Військово-морський коледж США, Ньюпорт, Род-Айленд, США, кожного літа проводить конференцію, на якій розглядають аспекти міжнародного права, що впливають на військові операції [13].

Інститут оборонних міжнародних правових досліджень (DIPLS) виконує обов'язки провідного учбового закладу Міністерства оборони США з проведення професійних юридичних семінарів та підготовки програм, а також навчання

міжнародних військових та цивільних урядовців з метою сприяння національній безпеці. Цільова аудиторія включає військовослужбовців та пов'язаних з ними цивільних державних службовців [14].

Юридичні питання, що виникають у всьому спектрі військових операцій: мир, криза та конфлікти, ускладнюються, тому їх слід розглядати на всіх етапах планування та виконання військових місій. Крім того, командири, штаби та окремих військовий персонал мають розуміти правові питання, які можуть бути порушені під час операцій. Основною вимогою Юридичної спільноти НАТО є наявність юридичних радників для консультування військових командуючих щодо застосування законів та надання відповідних вказівок збройним силам.

Ефективна юридична консультація вимагає ефективної юридичної підготовки. Хоча, в першу чергу, це відповідальність держав НАТО, зазначене питання також повинне розглядатися в контексті операцій НАТО і має бути пріоритетним у всій підготовці НАТО.

Юридичні консультанти та інший юридичний персонал, з якими вони працюють, повинні вважати навчання та вправи такою ж частиною посадової інструкції, як будь-яку іншу юридичну діяльність.

Таким чином, можемо констатувати, що юридичні консультанти або юридичні радники повинні мати не тільки професійну освіту у сфері права, але й військову освіту, отриману в Школах НАТО, яка б допомагала юрисконсультам у вирішенні завдань, покладених на них. Юрисконсультанти мають допомагати своїм командуючим проводити операції відповідно до міжнародного законодавства та інтегруючи цінності НАТО і міжнародного співтовариства.

#### СПИСОК ВИКОРИСТОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Careers at NATO Legal. URL: <https://www.nato.int/cps/en/natolive/102570.htm> (дата звернення 05.06.2021).
2. Training in the Law of Armed Conflict. URL: <https://standards.globalspec.com/std/13372244/STANAG%202449> (дата звернення 04.06.2021).
3. The International Institute of Humanitarian Law. URL: <https://iihl.org/the-institute/> (дата звернення 05.06.2021).
4. NATO School Oberammergau. URL: <https://www.natoschool.nato.int/Organization/Structure>(дата звернення 03.06.2021).
5. SSCOE Civil-Military Cooperation Centre of Excellence. URL: <https://www.cimic-coe.org/about-csoe/> (дата звернення 02.06.2021).
6. Arms Control Implementation Orientation Course. URL: <https://www.natoschool.nato.int/Academics/Resident-Courses/Course-Catalogue/Course-description?ID=62> (дата звернення 05.06.2021).
7. International Committee of the Red Cross. URL: <https://www.icrc.org/en/privacy-policy> (дата звернення 03.06.2021).
8. PFP Training Cente. URL: [https://www.bioem.tsk.tr/history\\_en.html](https://www.bioem.tsk.tr/history_en.html) (дата звернення 04.06.2021).
9. Zentrum Innere Führung. URL: [https://de.m.wikipedia.org/wiki/Zentrum\\_Innere\\_Fuehrung](https://de.m.wikipedia.org/wiki/Zentrum_Innere_Fuehrung) (дата звернення 05.06.2021).
10. British Army barracks on Imber Road in Warminster, Wiltshire, England. URL: [https://en.m.wikipedia.org/wiki/Waterloo\\_Lines](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Waterloo_Lines) (дата звернення 05.06.2021).
11. George C. Marshall European Center for Security Studies. URL: <https://www.marshallcenter.org/mcpublicweb/en/> (дата звернення 06.06.2021).
12. The judge advocate general's school. URL: <https://tjaglspublic.army.mil/school> (дата звернення 05.06.2021).

13. US Naval College, Newport, Rhode Island, USA. URL: <https://usnwc.edu/> (дата звернення 05.06.2021).

14. Defense Institute of International Legal Studies (DIILS). URL: <https://www.dsca.mil/defense-institute-international-legal-studies-diils> (дата звернення 05.06.2021).

#### REFERENCES

1. Careers at NATO Legal. URL: <https://www.nato.int/cps/en/natolive/102570.htm> (Date of Application: 05.06.2021) [in English].

2. Training in the Law of Armed Conflict. URL: <https://standards.globalspec.com/std/13372244/STANAG%202449> (Date of Application: 04.06.2021) [in English].

3. The International Institute of Humanitarian Law. URL: <https://iuhl.org/the-institute/> (Date of Application: 05.06.2021) [in English].

4. NATO School Oberammergau. URL: <https://www.natoschool.nato.int/Organization/Structure> (Date of Application: 03.06.2021) [in English].

5. CCOE Civil-Military Cooperation Centre of Excellence. URL: <https://www.cimic-coe.org/about-ccoe/> (Date of Application: 02.06.2021) [in English].

6. Arms Control Implementation Orientation Course. URL: <https://www.natoschool.nato.int/Academics/Resident-Courses/Course-Catalogue/Course-description?ID=62> (Date of Application: 05.06.2021) [in English].

7. International Committee of the Red Cross. URL: <https://www.icrc.org/en/privacy-policy> (Date of Application: 03.06.2021) [in English].

8. PfP Training Cente. URL: [https://www.bioem.tsk.tr/history\\_en.html](https://www.bioem.tsk.tr/history_en.html) (Date of Application: 04.06.2021) [in English].

9. Zentrum Innere Führung. URL: [https://de.m.wikipedia.org/wiki/Zentrum\\_Innere\\_Führung](https://de.m.wikipedia.org/wiki/Zentrum_Innere_Führung) (Date of Application: 05.06.2021) [in English].

10. British Army barracks on Imber Road in Warminster, Wiltshire, England. URL: [https://en.m.wikipedia.org/wiki/Waterloo\\_Lines](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Waterloo_Lines) (Date of Application: 05.06.2021) [in English].

11. *George C. Marshall* European Center for Security Studies. URL: <https://www.marshallcenter.org/mcpublicweb/en/> (Date of Application: 06.06.2021) [in English].

12. The judge advocate general's school. URL: <https://tjaglcspublic.army.mil/school> (Date of Application: 05.06.2021) [in English].

13. US Naval College, Newport, Rhode Island, USA. URL: <https://usnwc.edu/> (Date of Application: 05.06.2021) [in English].

14. Defense Institute of International Legal Studies (DIILS). URL: <https://www.dsca.mil/defense-institute-international-legal-studies-diils> (Date of Application: 05.06.2021) [in English].

UDC 355.356

**Podoyntsyn Valerii,**

Cand. Sci.(Law), Senior Researcher of the Research Institute of the

MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-8874-1222

#### NATO LEGAL STAFF TRAINING

Research article examines the training and retraining of NATO's legal advisers and legal support staff, who should provide legal support to the Alliance's military and humanitarian operations command. Legal advisers (legal advisers) or abbreviated-legal advisers, conduct their activities under the auspices of the organization – NATO Legal. It is noted that legal professionals provide legal advice or legal expertise to NATO military and civilian personnel. The paper also provides a brief description of NATO educational institutions (NATO Schools) and outside NATO.

© Podoyntsyn Valerii, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.2\(52\).6](https://doi.org/10.36486/np.2021.2(52).6)

Issue 2(52) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>

NATO schools are the part of NATO's integrated training system, with the overall aim of creating a complementary and global world-oriented system. We can also say that training in NATO Schools is available not only to members of the Alliance, but also to representatives of NATO partner countries. In addition, the paper sets out the necessary educational requirements for those who want to become NATO legal professionals.

A general description of the NATO School in Oberammergau (Germany) is given.

The NATO School in Oberammergau is one of NATO's leading educational institutions, so we took a closer look at the structure and objectives of this school. We would also like to point out that this NATO school is designated as the headquarters of the US European Command under the operational control of the High Commissioner.

We can state that NATO's legal staff should not only have a professional education in law, but should also have a military education obtained in NATO Schools that would assist legal advisers in solving the tasks assigned to them. Legal advisers should assist their commanders in conducting operations in accordance with international law and the international community.

**Keywords:** NATO, Alliance, legal advisers, advisers, NATO Schools, NATO Legal Community.

Отримано 11.06.2021